

דף ט'

הגמרא הביאה, שלדעת הסוברים שטומאה
שאין בה ידיעה בתחילה ויש בה ידיעה
בסוף שאין בה חיוב קרבן עולה ויורד, אין השעיר הפנימי מכפר אלא
שעיר המשתלח. שואלת הגמרא, ולרבי ישמעאל שאמר שאין בה
ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף הוא בן הבאת קרבן עולה ויורד¹⁴⁴,
על מה שעיר הנעשה בחוץ מכפר¹⁴⁵? עונה הגמרא, על שאין בה ידיעה
לא בתחלה ולא בסוף. שואלת הגמרא, ועל מה מכפרים שעירי הרגלים
ושעירי ראשי חדשים? עונה הגמרא, שרבי ישמעאל סובר כרבי מאיר¹⁴⁶,
שכל השעירים כפרתן שוה על טומאת מקדש וקדשיו. והנפקא מינה
היא לטומאה שאירעה בין זה לזה¹⁴⁷. שואלת הגמרא, הואיל והשעירים
לא הוקשו זה לזה לידיעה למה הם הוקשו? עונה הגמרא, לומר שכשם
שהפנימי לא מכפר בשאר עבירות אלא בטומאת מקדש וקדשיו, אף
החיצון אינו מכפר בשאר עבירות.

שעיר ר"ח הוא כפרה על מיעוט
הלבנה
אמר רב יהודה בשם שמואל, מהו טעמו של
רבי יהודה הסובר שכל האחרים מכפרים על
שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף, חוץ משל יום הכיפורים? שנאמר
לגבי שעיר ראש חדש: "וּשְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת זֶה" שעיר זה
מכפר חטא שאין מכיר בו אלא ה'. שואלת הגמרא, הרי לומדים מהכתוב
הזה כריש לקיש, שאמר מפני מה נשתנה שעיר של ר"ח שנאמר בו לה?
אמר הקב"ה שעיר זה יהא כפרה¹⁴⁸ עלי, להפיס דעתה של לבנה, על
שמיעטתי אותה¹⁴⁹? עונה הגמרא, שאם הכתוב בא רק למה שאמר ריש
לקיש, היה צריך לומר "חטאת על ה", וכיון שכתוב "לְחַטָּאת זֶה"
דורשים ממנו שהשעירים מכפרים על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא

144 ופשוט לש"ס שא"צ אפי' ידיעת בית רבו לפי המסקנא שהעמידו לעיל את המשנה כרבי. שלא מסתבר לו
ששום תנא יסבור שידיעת בית רבו שמה ידיעה אלא רבי. תוס'.

145 ואין לומר שיתלה על שיש בה ויש בה כשנודע לו סמוך לשקיעת החמה שהרי הוא בר קרבן. תוס'.

146 לאו דוקא כר"מ שלר"מ צריכים ידיעה, ואילו לר' ישמעאל הוא בר קרבן. תוס'.

147 רש"י.

148 רש"ש כ' שצ"ל עלי וכן הוא בדפו"י.

149 בערוך פי' שעיר זה כפרה לישראל ועלי לקבוע זמן כפרה זו וקבעתי בר"ח להפיס דעתה של ירח. תוס'.

בסוף. ואין לומר שנלמד מהכתוב רק לגבי טומאה שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף, כיון שלא כתוב "חטאת ה" אלא "לחטאת לה" לומדים את שני הדברים.

שואלת הגמרא, ששעיר ראש חדש יכפר גם על שאר עבירות, על כל חטא שלא נודע? אומרת הגמרא, שהתנא דבי רבי ישמעאל שנה, הואיל ושעיר החיצון של יום הכיפורים בא בזמן קבוע¹⁵⁰, וזה בא בזמן קבוע, נלמד שבשניהם השעיר מכפר אלא על טומאת מקדש וקדשיו.

ומניין לומדים שגם שעירי הרגלים לא מכפרים על שאר עבירות, על כל חטא שלא נודע¹⁵¹? ואם תאמר שלומדים גם זאת כמו שנה התנא דבי רבי ישמעאל, הואיל וזה בא בזמן קבוע וזה בא בזמן קבוע. ולומדים אותם או משעיר ראש חדש או משעיר של יום הכפורים. אפשר להקשות שאי אפשר ללמוד משעיר ראש חדש, שכן הוא תדיר. ואי אפשר ללמוד משעיר יום הכפורים, שכן כפרתו מרובה, שהוא מכפר על כל עבירות¹⁵². אבל שעירי הרגלים אינם מכפרים על עון כרת אפילו שכתוב בהם "לכפר". ואם תאמר, הרי למדנו את שעיר ראש חדש משעיר יום הכיפורים ולא הקשינו כן. שם כתובה כפרה בו עצמו, "ושעיר עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאֹת לָהּ", והכתוב פירש בו כפרה על חטא שאינו ידוע ומשמע כל החטאים שאינם ידועים. ומיום הכיפורים לומדים שבא לכפר אלא על טומאת מקדש וקדשיו, הוא גלוי מילתא בעלמא. אבל כאן, אפשר לומר שלא לומדים את כל הדבר¹⁵³?

150 רש"י פירש שעיר חיצון וכן צ"ל. וא"ת נפשוט מכאן את מה שהסתפקו בפ' איזהו מקומן שדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב. שהרי לומדים שהחיצון מכפר על טומאת מקדש וקדשיו משום שהוקש לפנימי. וי"ל שאינו בנין אב אלא גילוי מילתא בעלמא כמו שמוכח בסמוך. וא"ש מה שאמר ואיתקוש שעירי רגלים לשל ר"ח אע"ג שלא יודעים את של ר"ח אלא בבנין אב של חיצון, וחיצון מהיקש של פנים. ובקונטרס פירש בסמוך שדבר הלמד בבנין אב חוזר ומלמד בהיקש. ולומדים את שעירי רגלים מר"ח אע"ג שר"ח נלמד בבנין אב מיוה"כ. וא"א לומר כך שהרי הוא ספק בפרק איזהו מקומן אם דבר הלמד בבנין אב חוזר ומלמד בהיקש. תוס'.

151 תוס' כת' שכאן אין לפרש מנין שלא מכפרים גם על שאר עבירות כמו ששאל לעיל אדר"ח שא"כ מה הק' בסמוך שכן תדיר שכן מרובה כפרתו, אדרבה כ"ש שנלמד משם שאע"ג שהם חמורים אינם מכפרים גם על שאר עבירות. אלא יש לפרש מנין שמכפרים על טומאת מקדש וקדשיו שיש בה כרת. ואינו דומה לדר"ח שמפורשת שחטא שאין מכיר בו משמע כל החטאים שאינם ידועים כמו שפירש הקונטרס בסמוך. ולכן שאלו מנין שלא מכפרים גם על שאר עבירות, ולן א' בסמוך שהוא גילוי מלתא בעלמא. תוס'.

152 רש"י פירש מרובה כפרה של היום. והדין עמו שאין לפרש שמכפר על טומאת מקדש וקדשיו שיש בהם כרת שהרי רוצים ללמוד את זה גופא. תוס'.

153 ולכן אין לפרוץ מה ליוה"כ שכן מרובה כפרתו שהרי לא לומדים ממנו כפרה אלא מה שלומדים ממנו הוא מיעוט. ואתה בא ללמוד משל יוה"כ שיכפר על טומאת מקדש שהוא עון כרת. ומקשים מה ליוה"כ שכן מרובה

אלא כמו שאמר רבי חמא ברבי חנינא לקמן על דברי רבי מאיר שאמר שכל השעירים כפרתם שווה, מפני שדורשים את הוא"ו שבמילה "ושעיר" שמוסיף על הענין הראשון. ושעירי הרגלים הוקשו לשעיר ראש חדש, ששניהם מכפרים אלא על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף.^{155 154}.

לר"י שעירי הרגלים ור"ח מכפרים הגמרא הסתפקה, האם רבי יהודה אמר, ששעירי הרגלים ושעירי ראש חדש מכפרים אף על חטא שסופו להודיע על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף, רק בחטא שאין סופו להודיע. אבל בחטא שסופו להודיע, כגון שראוהו שנטמא ונכנס למקדש וסופו להודיעו, הוא כמי שיש ידיעה בסוף, ושעיר הנעשה בחוץ ויום הכיפורים מכפר. או שהם מכפרים אפילו על חטא שסופו להודיע, כיון שעכשיו לא נודע הוא נקרא חטא שאין מכיר בו אלא ה'. ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו בברייתא, על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף וחטא שסופו להיוודע, שעירי הרגלים ושעירי ראש חדש מכפרים, דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר, שעירי הרגלים מכפרים, אבל לא שעירי ראשי חדשים. ועל מה שעירי ר"ח מכפרים? על הטהור שאכל את הטמא. למדנו במשנה, שלרבי שמעון, רק שעירי רגלים מכפרים ולא שעירי ראשי חודשים. אמר רבי אלעזר בשם רבי אושעיא, מהו טעמו של רבי שמעון? כתוב בשעיר החטאת שמשה דרש והנה שורף שהיה שעיר ראש חדש¹⁵⁶ "וְאִתָּהּ נָתַן לָכֶם לְשֹׂאת אֶת עֹון הָעֵדָה לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם". ורבי

כפרתו. רש"י.

154 והוא כבר למד בבנין אב מיום הכיפורים, ודבר הלמד בבנין אב חוזר ומלמד בהיקש. כל המלמד בכל המדות חוזר ומלמד חוץ מהלמד בהיקש שאין חוזר ומלמד בהיקש בקדשים והכי אמרינן בובחים בפרק איזהו מקומן (דף מט:). רש"י.

15515 תוס' שואלים מניין בעצרת שלא כתיב בה ושעיר, אם בבנין אב של שאר רגלים נפשוט שדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב. ושמא יש לפרש שלא דורשים כאן אלא באותו שעיר שכתוב אחר ר"ח ושאר רגלים יבואו ממילא כיון שגילה באחד האחרים הם למד סתום מן המפורש, וא"צ אפילו בנין אב. ולקמן עיקר הקושיה היא מיה"כ דוקא לר"מ שאמר שכל השעירים כפרתן שוה ואפילו של יוה"כ. ור"ת פ' שהוא סומך על ההיקש דרבי יונה כמו שמסיק לקמן. ואע"ג שר' יהודה דורש את ההיקש דשל במועדיכם וכו' לא מסתבר לרבי יהודה לומר שיהו כל השעירים כפרתן שוה כמו שאומר ר"מ. משום שההיקש של חיצון לפנימי עדיף לו, ויש לומר שאין מכפר ב' כפרות וגם שלא תהא כפרתו פעמים בשנה. ולר' מאיר עדיף ההיקשא של מועדות. תוס'.

156 ושל ר"ח היה ושלשה שעירים קרבו ביום שהוקם המשכן והוא יום שמיני של מלואים שעיר של ר"ח דכתיב (שמות מ) באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד ושעיר דנחשון שהקריב לחנוכת המזבח ובכל הנשיאים אמר (במדבר ז) שעיר עזים אחד לחטאת ובשעיר שמיני כתיב (ויקרא ט) ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת והשנים אכלו ושל ר"ח נשרף כדילפינן בתורת כהנים ובשחיטת קדשים בפ' טבול יום (ובחים דף קא:). רש"י.

שמעון לומד בשעיר ראש חדש גזירה שווה עון עון מציץ, שכתוב בו :
 "וְנִשָּׂא אֶהָרֹן אֶת עֹון הַקֹּדְשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". כמו ששם
 הציץ מרצה על טומאת בשר¹⁵⁷, אף כאן שעירי ראש חדש מכפרים על
 טהור שאכל את הטמא.

עון אחד נושא ולא שני עונות שואלת הגמרא, נאמר שכמו ששם הציץ אינו
 מכפר על חטא אלא על העולין, אף שעיר
 ראש חדש ירצה על העולין ולא יכפר על עון האדם האוכל¹⁵⁸? עונה
 הגמרא, שלומדים ממה שכתוב : "וְאֹתָהּ נָתַן לָכֶם לְשֹׂאת אֶת עֹון הָעֵדָה"
 ששעיר ראש חדש מכפר על עון אנשים. שואלת הגמרא, כיון שלומדים
 אותם זה מזה בגזירה שווה, שעיר ראש חדש יכפר על שניהם יכפר על
 שלו, על אדם האוכל טומאת בשר. וירצה על העולין כמו שהציץ מרצה,
 ונפקא מינה היכן שהציץ נשבר¹⁵⁹? אומרת הגמרא, שהכתוב "לְשֹׂאת
 אֶת עֹון הָעֵדָה" אומר שהוא נושא עון אחד ולא שתי עונות.

שואלת הגמרא, שהציץ יכפר על שניהם,
 על שלו ועל של ראש חדש¹⁶⁰, ונפקא מינה
 לטומאה שאירעה בין זה לזה, בין ראש חדש לראש חדש? אומרת הגמרא,
 שהכתוב : "וְאֹתָהּ נָתַן לָכֶם לְשֹׂאת אֶת עֹון הָעֵדָה" ששעיר הראש חדש
 נושא אותה, ואין אחר נושא עון. רב אשי אמר, כתוב כאן "עֹון הָעֵדָה"
 עדה ולא קדשים. ובציץ כתוב "וְנִשָּׂא אֶהָרֹן אֶת עֹון הַקֹּדְשִׁים" ולא עוון
 העדה. ודורשים את האות ה"א שכתובה בשעיר ראש חדש והאות ה"א
 שכתובה בציץ למיעוט¹⁶¹.

157 שאין הציץ מרצה על טומאת הגוף אלא על הדם או על החלב או על הבשר של עולה שקרב בטומאה ומרצה
 ציץ על הקרבן שמכשירו לרצון שאין הבעלים צריכים להביא קרבן אחר אף כאן טומאת בשר יכפר על האוכל
 בשר קודש טמא והוא טהור. רש"י

158 וא"ת למה לא תירצו שאין אחר נושא אותו עון. וי"ל שציץ לא נקרא אחר לגבי ר"ח כיון שלא כ' בר"ח עולין
 אלא שלומדים מציץ. אבל על עון העדה שכתוב בר"ח תירצו בסמוך שאין אחר נושא אותו עון. ומהר"ר שמואל
 מפרש מה להלן עולין כלומר שציץ מכפר על קרבן עד שיהא מרוצה. ור"ח מכפר על עון המקריב שהקריבו
 בטומאה. תוס'.

159 פירוש קרבן שקרב בטומאה בשעה שקרב ר"ח שאין סברא שיכפר על קרבנות שקרבו בטומאה קודם ר"ח
 שאין יכפר למפרע מה שכבר קרב בטומאה. תוס'.

160 וא"ת למה לא תירצו שעון אחד הוא נושא ולא ב' עונות. וי"ל שבציץ כתוב עון הקדשים וטומאת בשר ועולין
 שניהם הם עון הקדשים. ועוד עון הקדשים משמע קדשים הרבה. תוס'.

161 נר' שאינם חולקים וע"כ צריכים את הדרשה של אותה משום הפירכא דלקמן רגלים אמאי לא מכפרי אדר"ח.
 וצריכים גם את הדרשה של רב אשי לר"ש כר' יהודה שלא משמע לו אותה כדלקמן. תוס'.

שעיר ושעיר הרגלים הוקשו
לשעיר ר"ח

מצאנו ששעירי ראשי חדשים מכפרים על
הטהור שאכל את הטמא. מנין ששעירי

רגלים מכפרים על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף? עונה הגמרא,
כמו שאמר רבי חמא ברבי חנינא לגבי שעירי ראשי חדשים, שלומדים
מהוא "ו" של המילה "ושעיר", שמכפרים על שאין בה ידיעה לא בתחלה
ולא בסוף¹⁶². ומקישים שעירי הרגלים לשעירי ראשי חדשים, שמכפרים
בדבר של קודש¹⁶³.

ושעירי הרגלים על שאין בה ידיעה
לא בתחלה ולא בסוף
"וְאִתָּה" ששעיר ראש חדש נושא עון, ואין אחר נושא עון. ואם תאמר
ששעירי הרגלים יכפרו על כפרת שעיר החיצון של יום הכיפורים, שאין
בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף, שנאמר ביום הכיפורים: "אֶחָת
בְּשָׁנָה" כפרה זו לא תהא אלא אחת בשנה¹⁶⁴. ועל מה שעירי הרגלים
מכפרים? אם על שיש בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף, הרי הוא
חייב קרבן עולה ויורד. על שיש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף,
שעיר הנעשה בפנים ויום הכפורים תולה!. על שאין בה ידיעה בתחלה
ויש בה ידיעה בסוף, שעיר הנעשה בחוץ ויום הכפורים מכפר!. ובעל
כרחק ששעירי הרגלים מכפרים על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא
בסוף.

¹⁶² הוא סומך על ההיקש של ר' יונה כמו שפירשו תוס' לעיל. תוס'.

¹⁶³ תוס' שואלים לר"ש בן יהודה ולר"מ שסוברים שרגלים מכפרים על טהור שאכל הטמא כיצד לומדים זאת
בהיקש מר"ח הרי בר"ח עצמו לומדים כפרה זו מג"ש מציץ. וי"ל שכיון שבציץ אינה עבודה אלא תכשיט הוא
חוזר ומלמד, שמה שהדבר הלמד בגז"ש אינו חוזר ומלמד הוא בעבודה עצמה. אבל קשה לר"מ איך לומדים בר"ח
ורגלים אין בה ויש בה מחיצון הרי לומדים חיצון עצמו משעיר הפנימי שמכפר על דבר שיש בה ידיעה. ותירץ
ר"ת בספר הישר שכיון שההיקש של מועד הוא היקש גמור לחיצון ורגלים מר"ח לענין חטא שאין מכיר בו אלא
ה' שכ' בו במפורש, עושים היקש לכל דבר אפילו לדברים שלא למד אלא בהיקש ממקום אחר. וכן מוכח בסוף
פרק איזהו מקומן. תוס'.

¹⁶⁴ ואע"ג שהוא כתוב בשעיר הפנימי הרי הוקשו זל"ז.

